

פרשיית השבוע

הגזין להגות והסברה יהודית

קורה

תשפ"ג

גיליון מס'

642

על השולחן

הרב אברהם ישראל פרידמן

רבים, שבו והדגישו. הבחורים הללו טינפו על חבריהם, אבל למען האמת על.. עצמם.

ולמה?

הסיבה פשוטה: החבר של האדם הריהו כמו מראה אל עצמו. כשהוא לומד טוב - הוא יספר כי בשיבה שלו עושים שטייגען אש'. זה בדיוק מה שהוא חווה, כי הוא שם.

אולם בזמן שהוא לא ילמד טוב ויילך בטל - הוא יראה את כולם ככאלו שבקושי פותחים ספר ולא יודעים למה בכלל הם כאן. (האמת שבשביל המסגרת החברתית). כי אכן, מאוד לא נעים להפיל את עצמך. אתה לא רוצה להישאר לבד. יושבי-הקרנות רואים את כולם ככאלה.

זו - אגב - גם דרך מצוינת לבדוק את רמתו הרוחנית של החבור בימי 'שידוכים'.

אם הוא ידגיש בפני המבררים על בחור פלוני כי הוא 'למדן' ויטיב לשבחו בתחום זה - אות הוא כי גם הוא כזה. אם יחדד וירחיב את היריעה אודות טוב-הלב הנשפך שלו - אות הוא כי גם הוא שם. בדיוק כמו משקפיים. אם הן נקיות - כל העולם נראה נקי ונוצץ. מי שירצה - יוכל אפוא לברר על בחור כאשר יברר אצלו בעצמו על חברו לפנימיה. והיו דברים מעולם.

כזה היה קורח: הוא הצביע - כפי שכותב אור שבעת הימים הבעש"ט הקדוש זיע"א - על נגעי האחרים, אבל לא היו אלא נגעי עצמו. כשהטיח בכולם על העדר-החמלה לא היה זה אלא ראי להעדר-החמלה שאפיין אותו עצמו. הוא ידע גם ידע להאשים את כולם במגרעותיו שלו. כך גם באשמה של "תתנשאו".

בדיוק כמו יושבי-הקרנות בישיבה.

אמר לה: תני תרומה ותרומת מעשר, מעשר ראשון ומעשר שני ומעשר עני. הצדיקה עליה את הדין ונתנה לו... .. הגיע זמן גיזה וגזזה אותן, אמר לה: תני לי את ראשית הגז, שכן אמר לי הקב"ה: "וראשית גז צאנך תתן לו" (דברים יח ד)... והניחה בוכה היא ושתי בנותיה...

"... ואין שואל ואין דורש", מצביע מרן הרב אלישיב בדרשתו המופלאה והנוקבת, "אין מי שירים את קולו מול קורח - וישאל: קורח! אם אתה יודע לספור כמה פרשיות יש לתורה, למה אינך סופר את האוצרות שלך?! הרי 'משאוי שלוש מאות פרידות לבנות היו מפתחות בית-גנזיו של קורח', וזה עוד בלי האוצרות עצמן! - אם אתה יודע מאלמנה כזו שבשכנותך, למה אינך מסדר אותה? למה אין לה ממה להתפרנס??"

איך נוכל באמת לפענח את החידה - הסתומה של טענות קורח שלכאורה אמורות להיות מוטחות בו עצמו - - -

2. כשהתקשורת ביקרה בישיבה

פעם - והיו לא-מעט פעם כאלו - הגיעה התקשורת לישיבה.

אלו עם הרמקולים שאוהבים דם וצבע, התקרבו לכמה בטלנים שפטטו בחוץ, ושאלו אותם על דמותה וצביגונה של הישיבה נוכח הטענות על היות בני הישיבה - עפר לפיהם - אנשים שלא "תורמים לחברה".

הבחורים, התקשו לענות על השאלה. "האמת היא, שיש לא-מעט בטלנים בישיבה. הולכי בטל לא חסר. אבל אלו שלומדים צריך לשמור עליהם. אבל יש כאלו שלא בדיוק, והם

דמעות-התנין

של קורח

יש דרך מצוינת - קצת מתוחכמת

- לעמוד על טיבו של בחור בימי

השידוכין. במאמר שלפניכם

1. העשיר שחמל מרחוק

... ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אלֵהֶם: רַב לָכֶם פִּי כָל הָעֵדָה פְּלִם קְדָשִׁים וּבְתוֹכְכֶם ה' וּמִדֹּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קַהֲל ה' (במדבר ט"ז, ג)

קורח מתאר בפני הנקהלים סיפור עגמומי, כה "נוגע-ללב" על שכנותיו - אלמנה ושתי נערות יתומות. כפי שמתאר הילקוט:

אמר להם: אלמנה אחת הייתה בשכונתי ועמה שתי נערות יתומות, והייתה לה שדה אחת. באה לחרוש, אמר לה משה: "לא תחרש בשור ובחמר יחדו" (דברים כב י). באה לזרוע, אמר לה משה: "שדך לא תזרע כלאים" (ויקרא יט יט). באה לקצור ולעשות ערימה, אמר לה: הניחי לקט שכחה ופאה. באה לעשות גורן,

משפט לחיים:

"בעלי-המחלוקת מאשימים תמיד את האחר בדבר שהכי טוב בו" (החידושי הרי"ם זיע"א)

"חצי דבר"

הנה נצא יחד למסע משונה-חיים לחינוך עצמי

יצחק דוד פרידמן

למדתי לאחרונה בפרק "מרובה" במסכת בבא-קמא [ע]: את שיטת רבי עקיבא.

רבי עקיבא סובר שמהפסוק "על-פי שנים עדים יקום דבר" אנו דורשים: "דבר ולא חצי דבר". היינו, שאם העדים מעידים 'חצי דבר' לא מקבלים את עדותם - וכגון עדים שהעידו על אדם שאכל את השדה שנה אחת, ויש עדים נוספים שמעידים על שנה שניה, וכת שלישית מעידה על שנה שלישית - אין זה 'חזקה'; אלא אם כת אחת תעיד על כל 3 השנים.

מאידך, רבי עקיבא מודה שאם באו עדי טביחה - מקבלים אותם למרות שלכאורה יש כאן 'חצי דבר' - שהרי ללא עדי גניבה אין משמעות לעדי טביחה - שהלא ייתכן ואת שלו הוא טבח - מכל מקום אין כאן 'חצי דבר'. ומבארת הגמרא כי אע"ג שעדי טביחה צריכים לעדי גניבה - כיון שעדי גניבה לא צריכים לעדי טביחה - "דבר קרינא ביה".

והנה, לכאורה מילים כתובות כאן - אך הן צריכות הבנה: הרי סוף סוף בעדי הטביחה - כן קוראים אנו 'חצי דבר'. אך כך מבארת הגמרא שמאחר שעדי הגניבה לא צריכים לעדי הטביחה - ובהם מתקיים "דבר" מתקיימת גם עדות הטביחה - למרות שהינה למעשה עדות על 'חצי דבר'!

נשיב את הדברים על נפשנו.

יסוד גדול בעבודת האדם, בשלמות נפשו - יש וצריך הפנמה. לכולנו יש ערכים חשובים, מטרות חשובות להשיג, שליחות מאת ה' לקיים בעולמינו. ומטבע הדברים המטרות דורשות מלחמה - והתמודדות - והרבה אנו נפגשים בחסרונות שלנו. שהרי שם האדם מרגיש את חוסר ההצלחה למול המטרות - אם יש לאדם ערך לקימה מוקדמת וניצול הזמן, והוא קיבל 'מתנה' ושמה: עצלות, אזי הוא יפגוש את עצמו ואת חסרון העצלות מתנגד עם הערך של הקימה המוקדמת - ובאותה עצלות הרי שהוא 'חצי דבר'.

וזה לא נגמר בעצלות.

בכוונה בתפילה הוא 'חצי דבר'.

ביראת-שמים הוא 'חצי דבר'.

ביחס לילדיו הוא 'חצי דבר'.

בהתמדה הוא 'חצי דבר'.

בשמירת-העיניים הוא 'חצי דבר'.

בהיסחפות במחשב... הוא 'חצי דבר'.

תלמודא
מושג תלמודי אחד

נשים הייבות במצוות

"תשביתו"!

נדון ידוע הוא האם נשים חייבות במצוות "תשביתו". בשו"ת אבני-נזר (אורח-חיים סימן ש"כ) הרחיב לדון בזה והביא מדברי ספר 'החינוך' שכתב כי אף נשים חייבות בכך. האבני-נזר דוחה כי ה'חינוך' כנראה הולך לשיטתו ולפיה איסור 'לא תשחט על חמץ דם ובחי' נאמר על בעל החמץ, וממילא כיוון ששם נקט שנשים מחויבות, בהכרח שגם לגבי דין 'תשביתו' מחויבות הן.

ונראה היה להציע לאהבי תורה בדרך אפשר כי לפי מה שהזכרנו בעבר במדור זה בשמו של מרן בעל ה'אור שמח' ולפיו מצוות "תשביתו" הריהי בגדר סייג שסייגה תורה לאיסור אכילה, וכמשממע מנוסח התורה: "תשביתו שאור... כי כל אוכל מחמצת...". הרי שלפי זה ייתכן לומר שבוודאי שנשים יהו חייבות במצוות "תשביתו" שכן הרי הן מחויבות באיסור אכילה שהוא תכלית המצווה.

ברם, לפי עצם יסוד זה לכאורה תיפושט החקירה שהעלינו בשבוע שעבר במדור זה בשמו של המנחת-חינוך בגדר מצוות "תשביתו" הם עיקרה ההעדר של החמץ מרשותו או שיש מצווה בקום-ועשה של ביעור אקטיבי מרשותו. ולכאורה אם תכלית המצווה היא סייג מאיסור אכילה לכאורה בוודאי לב העניין שלא יהא חמץ מרשותו - המניעה של החמץ כדי שלא יגיע לאיסור אכילה ומדוע שנגקוט כי יש מצווה לעשות פעולת ביעור בקום-ועשה בדווקא. ועיין בזה עוד.

אולם סיוד זה לא יעלה יפה לשיטת התוספות שמחד, לפי דברי המנחת-חינוך שם (מצווה ט') דבור כי גדר מצוות "תשביתו", בניגוד לדעת רש"י, הום בפעולה בקום-ועשה של ביעור, והוא עצמו הרי נקט בתחילת מסכת פסחים (ב), כי שורש מצוות בדיקה, ששייכת ל"תשביתו" (ראה ר"ן) נובעת מחשש שלא יבוא לאוכלו, וכאמור, הרי שייכתן והמצווה הזו הינה סייג אך עדיין יש חובה לעשות פעולת ביעור בקום-ועשה. ועיין. (ובעצם החקירה ראה עוד בשו"ת אבני נזר אורח-חיים סימן שי"ח, ורווה עונג).

בלשון-הרע הוא "חצי דבר".

ועוד כהנה וכנהה.

ושיטת רבי עקיבא רק גרמה לי אסוציאטיבית להבין תובנה חשובה מאוד: שאין קיום לעדות של 'חצי דבר' - וכשרוצים לקיים עדות של 'חצי דבר' - אפשר לקיים אותה אם בבסיס יש עדות על 'דבר!' אם יש בסיס של דבר שלם - אפשר לשים עליו חצאי-דברים.. לא נבנים מעיסוק תמידי בחצאי-הדברים שלנו, האדם לא נבנה ע"י ביקורת תמידית ועיסוק אובססיבי בחוסר ההצלחות והמידות הפחותות שלו. האדם יכול לעסוק בחסרונות וחצאי-הדברים שלו רק אחרי שיש לו קומה שלימה בנויה היטב, ועליה יכול להטעין גם חצאי-דברים!

במה דברים אמורים? מה הן ה"קומות" המדוברות?

שמעתי פעם מאדם חכם: האדם צריך לחיות 2 ממדים בנפש - להיות בו זמנית ב-2 קומות: הקומה הראשונה - "אהבה שאינה תלויה בדבר". והקומה השנייה - "אהבה התלויה בדבר".

פירושו: בקומה הראשונה - האדם מוכרח לקבל ולהכיל ולאהוב את עצמו - ללא כל סיבה - "אהבה שאינה תלויה בדבר". למה לאהוב את עצמו? ככה. השאלה בעצמה היא טעות! אם הוא כאן בעולם - הוא ראוי לאהבה והערכה מעצם קיומו. 'נשמה שנתת בי - טהורה היא'.

בקומה השנייה - שם ה"אהבה תלויה בדבר" - שם השאיפות וההישגים - שם האדם מעריך ואוהב את עצמו כי הצלחה בלימודיו; כי עומד בערכים שלו; כי מתגבר על יצרו, כי סיים כמה מסכתות; כי הוא אבא נהדר; כי הוא בן נהדר להוריו; כי הוא בעל טוב. ושם הוא מלא בעוד שאיפות ועוד מטרות.

והאדם צריך לשלב בין השניים: מחד - אכן להיות מלא בשאיפות ומטרות והישגים - דרישות חזקות, הרי הזמן קצר והמלאכה מרובה, אי אתה בן חורין ליבטל... אם אין אני לי מי לי... אי אפשר להמשיך כך עם 4 שעות לימוד ביום, עם האיחורים לתפילה.. ומאידך - יש את הזמנים שלא הכל הולך כשורה, ויש זמנים שהאדם צריך לרדת קומה - ולהיכנס לקומה הראשונה של "אהבה שאינה תלויה בדבר".

מי שחיו, ומחשבותיו כל העת בקומה השנייה - סביר להניח שסובל ממחשבות ביקורתיות תמידיות על עצמו וחיי אפופי לחצים ומתחים, ואם כך הוא חושב על עצמו, סביר להניח שגם העולם סביבו נראה לו ככה כביכול אנשים לא טובים, והם לא ברמה וכו' וכו' העולם אפור. מאידך, מי שחי רק בקומה הראשונה - הוא גם במצב לא-מזהיר, כי אין טעם לעשות כלום: הכל טוב, תן לנוח, תן 'ליהנות מהחיים'. ולכן חשוב - אפוא - השילוב בין השניים.

ושיטת רבי עקיבא - אסוציאטיבית הזכירה לי את השילוב בין השניים - בין 2 הקומות. כי לבנות "אדם" מאחד שחי רק בקומה השנייה - אי אפשר. אולי הוא יצליח להגיע להישגים גבוהים, אך אדם השלם הוא לא יהיה. ורק אחרי שבנה האדם קומתו הראשונה - באהבה והכלה עצמית גדולה - יכול לבנות הקומה השנייה שבה הרבה חסרונות שטעונים תיקון.

האדם יכול לעבור שנים, שנים ארוכות - ונפשו לא שלמה ואין לו קומה ראשונה. והוא לא חי, ולא יודע שהוא לא חי.

אנשי העשה

סיפור יהודי לשלחן שבת

שיעור בהבנת נפש-האדם

בכל העולם ספדו השבוע למנהיג הדור הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל ועמדו על דמותו – אך לא רבים עמדו על היותו "גאון הדור בהבנה עמוקה של נפש האדם"

כשהגעתי למעונו של מרן ראש-הישיבה רבי גרשון זצ"ל ובישרתי לו שב"ה אני מתחיל לשמש כר"מ ב'ישיבה-קטנה', חשבתי שיעשה 'לחיים' וכדומה, אך לא, סיפר השבוע שאר-בשרו ומקורבו הרה"ג רבי זעליג דיסקין שליט"א.

על דבקתו בתורה, צדקתו ויראתו, אולם לא רבים עמדו על היותו "גאון הדור בהבנה עמוקה של נפש האדם".

"ראש-הישיבה הסביר שמדובר בתפקיד שיש בו הרבה אחריות וישב איתי במשך שעה ארוכה וירד לפרטי-פרטים.

כשעלו וצפו דילמות חינוכיות הוא חקר ודרש לדעת באיזה ילד אנו מדברים, באיזה גיל הוא בדיוק וכו'. כדי לדעת מה הפתרון המדויק ביותר שיש להתאים בשבילו.

'באיזה שיעור אתה הולך למסור את השיעור?' - פתח.

חשוב שאנו - כהורים - נדע זאת, שנדע להבין את נפשו של הילד העומד לפנינו. אם למשל אנחנו מעירים לילד, חשוב שזה יתקבלו אצלו ולכן אנחנו צריכים לעשות את התוכחה בצורה שתתאים לכליו ותתקבל על ליבו. שתשפיע עליו להתנהג כדבעי בפעם הבאה, ולא חלילה להיפך.

"זה באמת כל-כך משנה?", "העזתי לשאול." "הלא מדובר בשיעור עיון."

"בוודאי", חרץ. "יש הבדל בין שיעור שמוסרים בשיעור א' לשיעור שמוסרים בשיעור ב'. ויש הבדל בין שיעור שמוסרים בשיעור ב' לזה שמוסרים בשיעור ג'. כל שיעור זה משהו אחר."

(מתוך הספדו בהיכל ביהמ"ד 'ישיבת צפת', השבוע).

הוא גם התעניין מאיזה רקע מגיעים הבחורים הלומדים בישיבה.

"מה שחשוב בשיעור", הדרך אותי, "זה לא בהכרח ההכנה או המסירה שלו, אלא בעיקר מה לא לומר!".

והוא הסביר: "כשבחורים שומעים קושיה טובה והם מבינים אותה, לפעמים לא כדאי למסור את התירוץ אם ייתכן וקשה להשגה שלהם. אם את התירוץ הם לא יצליחו להבין בנקל - הרי שפגמנו במתיקות התורה שקיבלו גם בשאלה".

"הרגשתי", מספר הרב דיסקין, "שראש-הישיבה מדריך כשהוא יורד לפרטי-הפרטים עד לפרטים הקטנים ביותר, כמו אימא שמשפתת את ביתה את 'המתכון הביתי הסודי' של החלות שהיא אופה לשבת, כשהיא מדגישה בפניה, שכל שינוי קל בתבלינים או ברמת-האפייה, זה כבר לא המתכון הסודי. זה משהו אחר. מדהים היה לראות את זה.

בכל העולם ספדו השבוע למנהיג הדור הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל - ספד השבוע ש"ב ומקורבו הרה"ג רבי זעליג דיסקין שליט"א - ורבים עמדו

לתשומת-ליבכם!

מהדורת הדפוס מודפסת בכמות מוגבלת מאוד ברחבי הארץ. ניתן לקבל את הגיליון ללא תמורה - בשליחת דוא"ל לכתובת:

abyisrael@gmail.com

חלווה חלבה

אקטואליה מזווית יהודית

הפגישה המפתיעה בנותל

בניה אריאלי עלעל בין דפי הספר החדש "בוודאי גם שם" מאת סופר-הנושמה הרב אברהם ישראל פרידמן, ומגיש סקירה מרתקת, מזווית אחרת, על ספר מסוג אחר

קדיש באטלנטה

בין דפיו של הספר החדש "בוודאי גם שם 2" הבחירה בין הסיפור הכי טוב בספר, הייתה בהחלט מורכבת ומאתגרת. נראה כי ניתן דגש בספר על סיפורים של השגחה-פרטית בנוסח של 'סגירת-מעגל' מפתיעה כזו או אחרת (לא רק בנוסח: "איחור האוטובוס הוביל להצלתו מהפיגוע") ולכן כל סיפור יותר מקורי מחברו.

אבל אם יורשה לי, הייתי בוחר בשני סיפורים, שניהם ארוכים-יחסית.

הראשון, זה הפותח את הספר ומופיע ביריעת "בין שמים לארץ", הינו: 'קדיש באטלנטה' שמתפרסם לראשונה ומלווה את סיפור אמירת ה'קדיש' המופלא של הרב מרטיין על אימו המנוחה ע"ה, החל משדה-התעופה המנוכר של אטלנטה הרחוקה ועד צפת - עיר מגוריו.

השני הינו הסיפור: "רב'ה, רב'ה!". הסיפור הזה, שמסופר בידי מספרו, מחנך וותיק, מגולל סיפור אישי מרגש וייחודי שמחבר עשרות שנים אל מנהרת הכותל המערבי, ששכינה לא זזה ממנו. ככלל, הספר הזה לא נולד מתוך סיפורים שהם פרי-הדמיון, במסגרתם כותב הסיפור מכניס אותך למסע ארוך ומופרע שלא היה ולא נברא (ואולי יכול היה להיבראות), אלא הסיפורים הינם אמתיים ואותנטיים מפי אומרים או מאישים מהימנים, על טהרת האמת.

פתקא מן שמיא

ככלל,

כמרומו לעיל, הספר מסודר לפי יריעות כאשר הסיפורים מסודרים לפי סיפורים ברוח דומה וכגון יריעת: "פתקא מן שמיא" המקבצת לתוכה

שלל סיפורים העוסקים באנשים שבאורח בלתי-צפוי פגשו בציטטה כזו או אחרת שפתרה להם דילמה וכדומה שהטרידה אותם באותה העת בדיוק. אחד מהם, הוא יהודי וויזניצ'אי שבורח מאימת הגרמנים אל יער עבות. לצידה - למשל - תמצאו את יריעת "פתאום יבוא" ובה שלל מפגשים מפתיעים ויוצאי-דופן בין אנשים.

ואפילו בהסתרה

הספר שלפנינו אינו רק ספר-סיפורים אלא גם מסמך אמונה מעצים, כזה שמעניק שלווה ורוגע בעידן של טרדות-חיים ודאגות מיוקר מחייה מאמיר.

כך למשל, בסיפת כל סיפור תופיע מסגרת 'ואפילו בהסתרה' שתביא את הפן הפחות-ניכר של הסיפור דגן, תוך תיבול במשפטים חזליים מאלפים ומעצימים, כאלו שמעניקים כח. כל זה מוגש בכתיבה משובחת ומענגת.

הכל לכתחילה!

הנה ציטטה קצרה מתוך מדור זה שבספר:

"... לעיתים נדמה שהוחמצה הזדמנות, שמה שקורה כעת הוא מצב של 'בדיעבד'. אולם עלינו לצאת מעולם הדמיון ולהסתכל על המציאות בראי האמת. האמת היחידה והאבסולוטית היא שהכל מאיתו יתברך. כל מה שהוא יתברך עושה - הוא לכתחילה ולא בדיעבד! אין טעות בעולם כלל!"

*

ולסיום: את הספר החדש, כמו גם את קודמו, לא ניתן להשיג בחנויות הספרים כלל אלא אך ורק במכון "בלבכי" המפעיל נקודות-מכירה ברחבי הארץ. מחיר השקת: 35 ₪ בלבד.

לפרטים ולרכישה: פלא': 0504116867

דוא'ל: abyisrael@gmail.com

